

Haarlem

Gemeente Haarlem

Retouradres Postbus 511, 2003PB Haarlem

Raadsfractie Actiepartij
t.a.v. de heer S. Vrugt

Datum 17 januari 2012
Ons kenmerk MS/JZ/2011/562581
Contactpersoon C.W. Baars
Doorkiesnummer 023 - 5114627
E-mail wbaars@haarlem.nl
Onderwerp Beantwoording vragen ex art. 38 RvO inzake de Haarlemse
werkwijze/samenstelling adviescommissie bezwaar en beroep

Geachte heer Vrugt,

Op 14 december 2011 heeft u vragen gesteld ex art. 38 RvO inzake de Haarlemse werkwijze/samenstelling adviescommissie bezwaar en beroep.

Met deze brief geven wij antwoord op uw vragen. Hieronder is uw vraag steeds cursief weergegeven waarna het antwoord van het college volgt. Voor een compleet beeld van de context voegen wij uw brief bij deze antwoordbrief.

1. De cie dient, zo lezen wij, te bestaan uit een voorzitter en tenminste twee leden. In principe voldoen de Haarlemse cies hieraan, zei het, dat niet zelden hoorzittingen en adviezen zijn gehouden en uitgebracht, waarbij dit aantal niet werd en wordt gehaald, wegens omstandigheden. Kunt u verantwoorden hoe desondanks hiermee geen strijdigheid met Art. 7:13a zou ontstaan?

Antwoord:

De gemeenteraad heeft bij verordening geregeld dat er een commissie is voor de behandeling van bezwaar – en beroepschriften die bestaat uit maximaal 8 raadsleden.

De commissie heeft op dit moment 7 leden. Daarnaast heeft de commissie 4 kamers ingesteld. De Kamers hebben 3 of 4 leden.

In principe worden de hoorzittingen gehouden met alle leden, maar dat is niet altijd het geval.

Volgens artikel 7:13 derde lid van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) kan het horen worden opgedragen aan de voorzitter of een lid. De hoorzitting kan dus plaatsvinden als tenminste één lid aanwezig is.

De adviezen worden altijd door de volledige commissie of Kamers uitgebracht.

De praktijk daarbij is dat indien niet alle leden op de hoorzitting aanwezig zijn, het concept advies dat wordt uitgebracht nadat de hoorzitting is gehouden altijd voor

een reactie aan de niet aanwezige leden wordt gezonden. Zij hebben dan de gelegenheid om te reageren.

De adviezen worden dus altijd uitgebracht door de volledige commissie of Kamer. Deze praktijk is ook getoetst door de hoogste bestuursrechter, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, en akkoord bevonden.

Er is dus geen strijd met artikel 7:13 Awb. [Formulering antwoord]

2. Toelichting van v Buuren e.a. zegt hierover, voor zover het betreft het horen van de bezwaarmakers (en evt. bezwaardes): "Om, in het bijzonder in eenvoudige gevallen, de bestuurslasten beperkt te houden, kan dit horen worden overgelaten aan de voorzitter of een lid die dan aan dezelfde voorwaarden van onafhankelijkheid moet voldoen als de voorzitter."

Dit lijkt dus in mindere mate een probleem, alhoewel dit kennelijk niet geldt voor het uitbrengen van het advies. Onze fractie is er echter van op de hoogte, dat ook adviezen niet altijd in volledige samenstelling (van 3) zijn uitgebracht.

Nogmaals v Buuren: "Ook de ABRS gaat tot vernietiging over indien de cie niet uit drie personen heeft bestaan (ABRS 19 oktober 1998, JB 1998/257 en ABRS 5 november 2008, nr. 200800483/1)"

Ook hier de vraag: bestaat hierin geen tegenstrijdigheid met de Awb? Zo nee, graag onderbouwing.

Antwoord:

Met inachtneming van het antwoord op vraag 1 is dit ons niet bekend.

De gang van zaken bij hoorzittingen van de commissie BBS is niet in strijd met de Awb.

3. Weliswaar stelt v Buuren in diens toelichting, dat een bestuursorgaan de vrijheid heeft een cie te benoemen, die qua samenstelling niet voldoet aan de eisen uit lid 1, maar slechts dan, wanneer er geen verordening is die een cie als in het artikel bedoelt voorschrijft. Kunt u bevestigen dat daarvan in Haarlem geen sprake is, omdat hier wel degelijk een verordening van kracht is?

Antwoord:

De commissie voldoet qua samenstelling aan de eisen van artikel 7:13 lid 1 als het gaat om besluiten van het college en de burgemeester.

Raadsleden maken geen deel uit en zijn niet werkzaam onder verantwoordelijkheid van deze bestuursorganen.

De commissie behandelt vrijwel uitsluitend bezwaarschriften tegen besluiten van het college en de burgemeester.

Indien de commissie bezwaarschriften behandelt tegen besluiten van de gemeenteraad is de commissie geen adviescommissie volgens artikel 7:13 Awb, maar vindt het horen en de advisering plaats volgens artikel 7:5 eerste lid Awb ("het horen door het bestuursorgaan dan of een lid ervan").

De gang van zaken bij de behandeling van bezwaar – en beroepschriften is in overeenstemming met de Awb en de Verordening op de behandeling van bezwaar- en beroepschriften.

4. Ernstiger wordt het rond Art. 7:13b. Hierin staat immers onomwonden, dat tenminste de voorzitter geen deel mag uitmaken van het bestuursorgaan.

Nu is het helder, dat raadsleden geen lid zijn van het bestuursorgaan, waar het bezwaar zich tegen richt. Dat is immers het college en niet de raad. (Al hebben er zich situaties voorgedaan waarin bezwaren op raadsbesluiten door de cie – bestaande uit raadsleden - zijn behandeld).

De hele intentie van hetgeen deze wet voorschrijft, is niet enkel het vermijden van belangenverstrengeling en dus onafhankelijkheid onder de cie-leden, maar dat zelfs de schijn van partijdigheid / beïnvloedbaarheid, expliciet wordt vermeden.

Daar waar raadsleden tot taak hebben het college kaders mee te geven, het college te controleren en zij samen met het college het stadsbestuur vormen, kan onmogelijk worden volgehouden, dat die schijn van partijdigheid niet aanwezig zou zijn. Zeker niet uit het gezichtspunt van bezwaarmakers en / of derdebelanghebbenden.

De schijn van belangenverstrengeling, zou blijkt uit door v Buuren aangehaalde jurisprudentie hierover, dient te worden voorkomen.

Daarvan is in de ogen van Actiepartij, in de Haarlemse praktijk dus per definitie geen sprake. Zeker bezwaarmakende inwoners, zullen in verreweg de meeste gevallen belangenverstrengeling vermoeden ('vriendjespolitiek'). Één en ander wordt zo ervaren als één grote 'poppenkast'.

Graag hierop opnieuw een onderbouwde reactie van uw kant.

Antwoord:

Een bezwaarschriftenprocedure is bedoeld om het genomen besluit door hetzelfde bestuursorgaan te laten heroverwegen. Het horen zou ook door het bestuursorgaan zelf kunnen geschieden.

Daarin onderscheidt de bezwaarprocedure zich van de beroepsprocedure. De eis van onafhankelijkheid geldt niet bij de bezwaarprocedure. Integendeel, hetzelfde bestuursorgaan moet een besluit nemen.

De achtergrond van de huidige wijze van samenstelling van de commissie is geweest om raadsleden vanwege hun bestuurlijke kennis en betrokkenheid bij de belangen van de burgers van hun gemeente te betrekken bij de bezwaarschriftenprocedure.

De achtergrond is niet geweest een financieel belang.

Klacht over het functioneren van bezwaarcommissies is nogal eens dat het zich lijkt te beperken tot een juridische toetsing. Dit beeld kan worden versterkt door de aanwezigheid van burgerleden met veelal een juridische achtergrond.

Er zijn ons geen klachten bekend over een bevooroordeelde houding bij leden van de commissie. Wij menen dat burgers de aanwezigheid van raadsleden in de commissie waarderen.

Overigens de discussie "wel of geen raadsleden in de commissie" komt regelmatig op.

In het Jaarverslag 2008 van de commissie staat daarover

" Raadsleden : in en uit de commissie?

Wij herinneren ons nog de discussie die naar aanleiding van het wetsvoorstel voor de nieuwe Gemeentewet ontstond over de vraag of raadsleden zitting kunnen nemen in

bezwaarschriftencommissies.

Aanvankelijk bood de nieuwe Gemeentewet die mogelijkheid niet omdat vanuit de

dualiseringsgedachte de raadsleden op afstand van het dagelijkse bestuur van de gemeente dienen te staan en de behandeling van bezwaarschriften daarin niet leek te passen.

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel werd evenwel een amendement ingediend waarin werd benadrukt dat het zitting nemen in bezwaarschriftencommissies juist een instrument is voor raadsleden om hun controlerende taak uit te oefenen en dus niet in strijd is met de dualiseringsgedachte. Het amendement is aangenomen en in de Gemeentewet is nu expliciet bepaald dat raadsleden zitting kunnen nemen in bezwaarschriftencommissies.

Blijkens een brief van de Staatssecretaris aan de Tweede Kamer van 11 december 2008 is de Regering nu tot het inzicht gekomen dat het lidmaatschap van een bezwaarschriftencommissie niet het eigenlijke raadswerk is omdat raadsleden daarmee indirect op de stoel van het bestuur gaan zitten terwijl de politieke verantwoording en controle via de raad behoort te lopen en niet indirect via dergelijke commissies. De Regering stelt dan ook voor deze mogelijkheid uit de wet te schrappen. Wij wachten de discussie hierover in de Tweede Kamer met belangstelling af.

De raadsleden van de commissie ervaren het lidmaatschap van deze commissie als heel zinvol, niet om het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester te kunnen controleren of politiek ter verantwoording te kunnen roepen, maar omdat de bezwaren, die betrekking hebben op de regelgeving en het beleid dat op basis daarvan wordt toegepast, de raadsleden een inzicht geven in wat de uitwerking hiervan in de praktijk is. De inzichten die op deze manier worden verkregen en het persoonlijke contact dat tijdens de hoorzitting plaatsvindt tussen raadsleden en burgers is een vorm van directe informatieverstrekking van andere orde. ‘

(einde citaat uit het Jaarverslag)

5. V Buuren, in aanscherping nog op het voorgaande: "Met name is van belang dat de voorzitter onafhankelijk is. Uit ABRS 31 mei 1999, JB 1999/155 blijkt dat de meerderheid van een adviescommissie wel deel mag uitmaken van het bestuursorgaan (ic een gemeenteraad), mits de voorzitter maar onafhankelijk is."

Aan dit wettelijk vereiste wordt in Haarlem in elk geval niet voldaan, nu alle ciele- leden, incl. de voorzitter(s), uit raadsleden bestaan.

Kunt u aangeven, hoe het kan, dat niemand binnen de gemeentelijke organisatie, zelfs geen van de opeenvolgende burgemeesters met hun taak op grond van Art. 170, lid d van de Gemeentewet, ooit aan de bel heeft getrokken over het feit, dat hiermee onrechtmatig wordt gehandeld?

Antwoord:

Als het gaat om besluiten van het college en de burgemeester is de voorzitter van de commissie onafhankelijk.

Als het gaat om besluiten van de raad vindt het horen plaats door leden van het bestuursorgaan zelf en dan hoeft de voorzitter van de commissie dus niet onafhankelijk te zijn, zie hiervoor het antwoord op vraag 3.

Wij herhalen dat de heroverweging juist is bedoeld om hetzelfde bestuursorgaan over een genomen besluit een nieuw besluit te laten nemen nadat de bezwaren tegen dat besluit zijn gehoord en afgewogen.

Er is dus niet sprake van enig onrechtmatig handelen.

6. Bent u er zich van bewust, dat voorgaande punten feitelijk betekenen, dat de vele honderden, zo niet duizenden adviezen die de Haarlemse cie bbs in de afgelopen jaren heeft afgegeven, voor vernietiging in aanmerking komen? Dat, indien deze zaken terecht zouden zijn gekomen bij de Raad van State, deze allen op grond van bovenstaande strijdigheden met de Awb door de RvS ongeldig zouden worden verklaard?

Antwoord:

De bestuursrechter heeft reeds vele adviezen van de commissie getoetst waarbij ook bezwaren over de samenstelling van de commissie en de wijze van totstandkoming van de adviezen aan de orde zijn gekomen.

7. Duidelijk is, dat voornamelijk kostenbesparing het leidend motief is (geweest), tot het benoemen van enkel leken in de vorm van raadsleden, tot leden van de cie bbs. Het resultaat lijkt echter desastreus, als de interpretatie die Actiepartij toch echt niet anders kan geven aan de Awb en jurisprudentie, juist is. Wat gaat u er in dat geval aan doen, om aan deze situatie per direct een einde te maken?

Antwoord:

Wij verwijzen naar het antwoord op vraag 4.

8. En ziet u een mogelijkheid in de niet te overziene hoeveelheid (potentiële) schade van de afgelopen jaren, tenminste immaterieel, tegemoet te komen? (publiekelijke excuses o.i.d.?)

Antwoord:

Hier is geen aanleiding voor.

9. Heeft u een voorziening getroffen voor de financiële schade die hieruit mogelijk ontstaat?

Wij verwijzen naar het antwoord op vraag 8.

10. Is met dit alles rekening gehouden in de risicoanalyse / -paragraaf?

Antwoord:

Wij verwijzen naar het antwoord op vraag 8.

Haarlem

6

11. Of is het werkelijk zo, dat niemand, burgemeester, noch college, noch juristen binnen het ambtelijk apparaat, zich heeft gerealiseerd, dat de Haarlemse praktijk niet in overeenstemming is met de wettelijke voorschriften uit de Awb en duidelijke jurisprudentie over dergelijke situaties (elders in het land)?

Antwoord:

De Haarlemse praktijk is in overeenstemming met de wettelijke voorschriften en de rechtspraak.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,

ing. S.M.M. Borgers

de burgemeester,

mr. B.B. Schneiders

Actiepartij

Raadsvragen ex art. 38 RvO

Betreft: Haarlemse werkwijze / samenstelling adviescommissie bezwaar en beroep.
Haarlem, 14 december 2011.

Geacht college,

Recent las onze fractie de geldende wetstekst uit de Awb t.a.v. hoor- en adviescommissies in bestuursorganen die belast zijn met de behandeling van bezwaarschriften (Hoofdstuk 7 van de Awb, zie deels bijlage) en de toelichting hierop in "Tekst & commentaar Algemene wet bestuursrecht" van Van Buuren e.a. Eerlijk gezegd zijn wij daarbij enorm geschrokken, daar naar onze overtuiging duidelijk blijkt, dat de praktijk zoals die nu al jaren in Haarlem aan de orde is, niet in overeenstemming is met deze wettelijke regelgeving.

Actiepartij doelt daarmee op de hierin voorgeschreven samenstelling van betreffende commissie, zowel in aantal als in achtergrond van de leden waaruit deze bestaat.

Al vaker is in de raad discussie gevoerd over de wenselijkheid van het 'Haarlemse model', dat naar verluid inmiddels (vrijwel) uniek is in Nederland. Immers, hier hebben (uitsluitend) raadsleden (onbezoldigd) zitting in deze adviescommissie(s). Duidelijk is, dat Haarlem bij dit model gebleven is, uit kostenbesparende overwegingen.

Wat verder in deze debatten de voor- en tegenargumenten zijn geweest, laten wij hier even in het midden, maar waar in deze discussies kennelijk volledig aan voorbij werd gegaan, zijn de wettelijke voorschriften uit de geldende Awb en de jurisprudentie die hierover aan duidelijkheid niets te wensen over laat. Zo kan Actiepartij althans, niet anders concluderen.

Van belang bij dit alles is overigens nog, de tekst van Art. 170 van de Gemeentewet, waarin de meest dwingende taken en verplichtingen van de burgemeester zijn opgesomd. Naast een viertal anderen, betreft dit: "een zorgvuldige behandeling van bezwaarschriften" (lid d).

Vanzelfsprekend hoopt Actiepartij het in dit alles niet bij het rechte eind te hebben, maar gelet op de potentieel verre gaande consequenties, indien dit wel het geval mocht zijn, voelt onze fractie zich genoodzaakt u hierover de volgende vragen te stellen:

1. De cte dient, zo lezen wij, te bestaan uit een voorzitter en tenminste twee leden. In principe voldoen de Haarlemse ctes hieraan, zei het, dat niet zelden hoorzittingen en adviezen zijn gehouden en uitgebracht, waarbij dit aantal niet werd en wordt gehaald, wegens omstandigheden.
Kunt u verantwoorden hoe desondanks hiermee geen strijdigheid met Art. 7:13a zou ontstaan?

2. Toelichting van v Buuren e.a. zegt hierover, voor zover het betreft het horen van de bezwaarmakers (en evt. bezwaarden): “Om, in het bijzonder in eenvoudige gevallen, de bestuurslasten beperkt te houden, kan dit horen worden overgelaten aan de voorzitter of een lid die dan aan dezelfde voorwaarden van onafhankelijkheid moet voldoen als de voorzitter.”

Dit lijkt dus in mindere mate een probleem, alhoewel dit kennelijk niet geldt voor het uitbrengen van het advies. Onze fractie is er echter van op de hoogte, dat ook adviezen niet altijd in volledige samenstelling (van 3) zijn uitgebracht.

Nogmaals v Buuren: “Ook de ABRS gaat tot vernietiging over indien de cie niet uit drie personen heeft bestaan (ABRS 19 oktober 1998, JB 1998/257 en ABRS 5 november 2008, nr. 200800483/1)”

Ook hier de vraag: bestaat hierin geen tegenstrijdigheid met de Awb? Zo nee, graag onderbouwing.

3. Weliswaar stelt v Buuren in diens toelichting, dat een bestuursorgaan de vrijheid heeft een cie te benoemen, die qua samenstelling niet voldoet aan de eisen uit lid 1, maar slechts dan, wanneer er geen verordening is die een cie als in het artikel bedoelt voorschrijft. Kunt u bevestigen dat daarvan in Haarlem geen sprake is, omdat hier wel degelijk een verordening van kracht is?

4. Ernstiger wordt het rond Art. 7:13b. Hierin staat immers onomwonden, dat tenminste de voorzitter geen deel mag uitmaken van het bestuursorgaan.

Nu is het helder, dat raadsleden geen lid zijn van het bestuursorgaan, waar het bezwaar zich tegen richt. Dat is immers het college en niet de raad. (Al hebben er zich situaties voorgedaan waarin bezwaren op raadsbesluiten door de cie – bestaande uit raadsleden - zijn behandeld).

De hele intentie van hetgeen deze wet voorschrijft, is niet enkel het vermijden van belangenverstrengeling en dus onafhankelijkheid onder de cie-leden, maar dat zelfs de schijn van partijdigheid / beïnvloedbaarheid, expliciet wordt vermeden.

Daar waar raadsleden tot taak hebben het college kaders mee te geven, het college te controleren en zij samen met het college het stadsbestuur vormen, kan onmogelijk worden volgehouden, dat die schijn van partijdigheid niet aanwezig zou zijn. Zeker niet uit het gezichtspunt van bezwaarmakers en / of derdebelanghebbenden.

De schijn van belangenverstrengeling, zou blijkt uit door v Buuren aangehaalde jurisprudentie hierover, dient te worden voorkomen.

Daarvan is in de ogen van Actiepartij, in de Haarlemse praktijk dus per definitie geen sprake. Zeker bezwaarmakende inwoners, zullen in verreweg de meeste gevallen belangenverstrengeling vermoeden (‘vriendjespolitiek’). Één en ander wordt zo ervaren als één grote ‘poppenkast’.

Graag hierop opnieuw een onderbouwde reactie van uw kant.

5. V Buuren, in aanscherping nog op het voorgaande: “Met name is van belang dat de voorzitter onafhankelijk is. Uit ABRS 31 mei 1999, JB 1999/155 blijkt dat de meerderheid van een adviescie wel deel mag uitmaken van het bestuursorgaan (ic een gemeenteraad), mits de voorzitter maar onafhankelijk is.”

Aan dit wettelijk vereiste wordt in Haarlem in elk geval niet voldaan, nu alle cie-leden, incl. de voorzitter(s), uit raadsleden bestaan.

Kunt u aangeven, hoe het kan, dat niemand binnen de gemeentelijke organisatie, zelfs geen van de opeenvolgende burgemeesters met hun taak op grond van Art. 170, lid d van de Gemeentewet, ooit aan de bel heeft getrokken over het feit, dat hiermee onrechtmatig wordt gehandeld?

6. Bent u er zich van bewust, dat voorgaande punten feitelijk betekenen, dat de vele honderden, zo niet duizenden adviezen die de Haarlemse cie bbs in de afgelopen jaren heeft afgegeven, voor vernietiging in aanmerking komen? Dat, indien deze zaken terecht zouden zijn gekomen bij de Raad van State, deze allen op grond van bovenstaande strijdigheden met de Awb door de RvS ongeldig zouden worden verklaard?

7. Duidelijk is, dat voornamelijk kostenbesparing het leidend motief is (geweest), tot het benoemen van enkel leken in de vorm van raadsleden, tot leden van de cie bbs. Het resultaat lijkt echter desastreus, als de interpretatie die Actiepartij toch echt niet anders kan geven aan de Awb en jurisprudentie, juist is. Wat gaat u er in dat geval aan doen, om aan deze situatie per direct een einde te maken?

8. En ziet u een mogelijkheid in de niet te overziene hoeveelheid (potentiële) schade van de afgelopen jaren, tenminste immaterieel, tegemoet te komen? (publiekelijke excuses o.i.d.?)

9. Heeft u een voorziening getroffen voor de financiële schade die hieruit mogelijk ontstaat?

10. Is met dit alles rekening gehouden in de risicoanalyse / -paragraaf?

11. Of is het werkelijk zo, dat niemand, burgemeester, noch college, noch juristen binnen het ambtelijk apparaat, zich heeft gerealiseerd, dat de Haarlemse praktijk niet in overeenstemming is met de wettelijke voorschriften uit de Awb en duidelijke jurisprudentie over dergelijke situaties (elders in het land)?

Actiepartij realiseert zich, nogmaals, zeer zwaarwichtige materie aan te snijden, waarvan de impact bijzonder groot zou kunnen zijn. Het voelt echter als fractie als onze plicht om, nu wij op deze achtergronden gestuit zijn, dit aanhangig te maken en opheldering te verkrijgen.

Bij voorbaat dank voor uw beantwoording,

Met vriendelijke groet,

Sjaak Vrugt,
Actiepartij.

Bijlage:
Artikel 7:13

1. Dit artikel is van toepassing indien ten behoeve van de beslissing op het bezwaar een adviescommissie is ingesteld:
 - a. die bestaat uit een voorzitter en ten minste twee leden,
 - b. waarvan de voorzitter geen deel uitmaakt van en niet werkzaam is onder verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan en
 - c. die voldoet aan eventueel bij wettelijk voorschrift gestelde andere eisen.
2. Indien een commissie over het bezwaar zal adviseren, deelt het bestuursorgaan dit zo spoedig mogelijk mede aan de indiener van het bezwaarschrift.
3. Het horen geschiedt door de commissie. De commissie kan het horen opdragen aan de voorzitter of een lid dat geen deel uitmaakt van en niet werkzaam is onder verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan.
4. De commissie beslist over de toepassing van artikel 7:4, zesde lid, van artikel 7:5, tweede lid, en, voor zover bij wettelijk voorschrift niet anders is bepaald, van artikel 7:3.
5. Een vertegenwoordiger van het bestuursorgaan wordt voor het horen uitgenodigd en wordt in de gelegenheid gesteld een toelichting op het standpunt van het bestuursorgaan te geven.
6. Het advies van de commissie wordt schriftelijk uitgebracht en bevat een verslag van het horen.
7. Indien de beslissing op het bezwaar afwijkt van het advies van de commissie, wordt in de beslissing de reden voor die afwijking vermeld en wordt het advies met de beslissing meegezonden.

Ter volledigheid ook nog de volledige tekst van Art. 170, lid 1, Gemeentewet:
Hoofdstuk XI. De bevoegdheid van de burgemeester
Artikel 170

1. De burgemeester ziet toe op:
 - a. een tijdige voorbereiding, vaststelling en uitvoering van het gemeentelijk beleid en van de daaruit voortvloeiende besluiten, alsmede op een goede afstemming tussen degenen die bij die voorbereiding, vaststelling en uitvoering zijn betrokken;
 - b. een goede samenwerking van de gemeente met andere gemeenten en andere overheden;
 - c. de kwaliteit van procedures op het vlak van burgerparticipatie;
 - d. een zorgvuldige behandeling van bezwaarschriften;
 - e. een zorgvuldige behandeling van klachten door het gemeentebestuur.